

Llegir els clàssics catalans (gironins)

JORDI VILAMITJANA I PUJOL

Llegir els clàssics catalans (gironins)

Té tota la raó del món, el Sr. Víctor Gay, periodista i recentment guanyador del premi Recull de Blanes, quan afirma que Joaquim Ruyra, el príncep de la prosa catalana, és pràcticament un desconegut a Girona, la seva ciutat natal. Ho és per absència de lectors, per manca de materials i per la nul·la empenta cultural de les institucions en aquest terreny.

La gent d'aquest país ja no llegeix els clàssics. No pas perquè els clàssics hagin caducat, sinó perquè els pocs lectors que avui llegeixen se n'han allunyat tant, culturalment i lingüísticament, que ja no entenen el que estan llegint. I és que: es poden entendre (i gaudir) Josafat, All i Salobre, La fi del món a Girona Girona un

llibre de records (quatre narracions imprescindibles per a tot gironí), sense tenir referents d'espai i de temps, sense una dimensió personal profunda i rica?

La prosa de Salvador Espriu (fill de Santa Coloma de Farners) és excel·lent, tal vegada la millor prosa escrita en el país. Dissortadament, l'analfabetisme del poble n'impossibilita la generalització de la lectura. I això que el català que usa és correctíssim, d'una sintaxi brillant i eficaç, d'un lèxic ric, acolorit i suggestiu, d'un ritme de les frases quasi poètic..., però el 90% de la població no l'entén. O no té paciència per entendre'l. O, i això sí que és preocupant, no té cap mena de riquesa interior, de formació espiritual, que li permetin gaudir de res profund i ric.

Si Espriu és per a una majoria un os de lectura, Ruyra és ja un impossible. El príncep de la prosa, gironí, fill del carrer de Sant Josep, era un autèntic savi de la llengua, fins al punt que Pompeu Fabra, el geni ordenador de la llengua catalana, el consultava sovint. La riquesa lingüística (cada relat és una lliçó de català) de la seva prosa s'acompanya d'una incomparable riquesa literària i personal. Lectures d'Espriu i de Ruyra haurien de ser obligatòries per als alumnes de llengua; però d'això ja en parlaré més endavant.

No només l'absència de lectors, allunya els clàssics; també la manca d'edicions i materials. No saben pas el que costa trobar obres de Sagarra, d'Espriu o de Ruyra. En canvi, amb tot el respecte ho dic, els prestatges i mostradors de les llibreries s'omplen d'obres contemporànies, i més que contemporànies, de rabiosa actualitat, d'actualitat mediàtica, vaja. El 90% d'aquesta obra tan imminent és consumible no reutilitzable. Es llegeixen bé, aporten plaer, permeten interaccionar amb altres lectors d'actualitat, però són tan peribles i caduques com els iogurts més cremosos. Ho comprovin vostès mateixos/es a les llibreries. Són llibres que passen de moda.

Caduquen i caduquegen.

Ara, aquí, algú pot pensar que potser s'escauria un debat o una llauna de discurs sobre què és literatura i coses semblants, però els ho estalvio convençut com estic que si vostè ha arribat fins a aquesta línia, vol dir que és lector i per tant no li he d'explicar res que no sàpiga. Més aviat m'interessa compartir amb vostè la inquietud de per què les institucions fan tan poc pels clàssics i per fomentar-ne la lectura.

Aquesta tasca ha estat sempre funció dels instituts. Ara bé, des que l'infantilisme (psicopedagògic, bàsicament) ha entrat a les aules de secundària -d'una manera contundent-, no només s'han suavitzat les lectures fins al ridícul, sinó que s'han presentat els clàssics amb cinquanta mil recursos TIC per fer-los més passables i comprensibles. Ben bé com si Bertrana o Ruyra necessitessin guies de lectura! Greu error, és clar. Si el que es vol és cercar la tercera dimensió de l'art i la cultura (la introspecció personal en allò que es llegeix i que se sent

amb la lectura), el text ha de tenir substància i l'alumne/a ha de posar-hi de la seva part. Si no, no hi ha lectura. Hi ha passatemps, hi ha platgeri, hi ha divertiment..., però no lectura. Aquí tocaria engegare una parrafada teòrica, però ja hem quedat que no cal.

Ruyra té a Girona una placa que en recorda el seu naixement al carrer Sant Josep i té un carrer que l'honora al barri de Montilivi, entre Emili Grahit i la plaça Ciutat de Figueres. Diu el Sr. Víctor Gay que en voldria un monument. I possiblement tingui raó. A veure, quins literats tenen monuments a Girona: Josep Pla, els llibres de Pia Crozet (1991), a la plaça Josep Pla; Prudenci Bertrana (1975), un bust de bronze, a la plaça Catalunya; Verdager (1953), una font, a l'indret Albareda-Vern-Catalunya; Fages de Climent (1978), un poema sobre ceràmica, als Jardins de Pedret... Potser sí que es podria demanar que s'ubiqués en algun indret un bust de Ruyra, un fill il·lustre de la ciutat, però al mateix temps se n'hauria d'exigir la lectura.

En aquest punt cal fer una reflexió en veu alta que no agradarà tothom però que s'ha de fer. Joaquim Ruyra ha patit una doble marginació a Girona (com molts d'altres autors i polítics, tanmateix). Els seguidors de Franco el van apartar durant 40 anys pel seu apassionat i irreductible catalanisme; els demòcrates d'ençà del 79 pel seu perfil de dretes i, encara més, pel seu catolicisme compromès. És quasi natural -i lamentable- que algú que ha patit un abandonament de 73 anys, ara resulti fins i tot estrany. Però jo els vull parlar de cor: si no coneixen, si no han llegit, si no en saben el plaer, llegeixin Ruyra. M'ho agrairan. S'ho agrairan.

Llegeixin les seves proses literàries. Comencin per la Basarda, de Pinya de Rosa; segueixin per la Vetlla dels Morts i Jacobé; i acabin amb El rem de trenta-quatre. I després passin, si volen, a La fi del món a Girona, del llibre La Parada: "Per això, molts de dies en comptes d'anar a estudi, m'aturava enmig del Pont de Pedra sobre l'Onyar i, amb una peresa invencible, en un estat quasi d'inconsciència, hi restava hores i més hores, recolzat a la barana, mirant, mirant, bevent vida, embadalint-me, consolant-me..."

Però no només Ruyra, és clar. A banda dels autors fins aquí esmentats, no poden tampoc deixar de llegir Montserrat Vayreda, la poetessa de l'Empordà, ni Caterina Albert i Paradís, la nostra Víctor Català, ni Agustí Calvet (Gaziel), ni Comadira, de qui en penso fer els elogis diumenge, un clàssic ja, ni tants d'altres que m'he de deixar al tinter perquè no m'hi caben, però que m'estimo molt.

Font del document:

http://www.diaridegirona.cat/opinio/2012/03/16/llegir-classics-catalans-gironins/552398.html?utm_source=rss